herpy

PILGIFTSGRODOR

Brazil-nut Poison Frog

Adelphobates castaneoticus

Adelphobates castaneoticus är en liten, glansigt svart pilgiftsgroda med vita eller gulaktiga fläckar och lysande orange fläckar vid frambenen och knäna. Den lever på skogsbotten i delstaten Pará i brasilianska Amazonas och har fått sitt namn efter paranöten, vars tomma skal hanen använder som vattenbassäng åt grodynglen. Det finns bara lite kunskap om skötseln.

Familj: Dendrobatidae Tidigare namn: *Dendrobates castaneoticus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**18-23 mm** nos-kloaklängd
Livslängd	**8-15 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Erfaren**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodynglen bärs till vatten**
Äggläggning	**På marken**
Könsmogen	**5-7 mån.**
Ägg per läggning	**4-8**
Kläckning	**10-14 dagar**
Larvtid	**60-90 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Alger/växter och andra grodyngel**
Yngelvård	**Vaktar äggen och bär grodynglen**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**45 × 45 × 45 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**24-27 °C**
Temperatur, natt	**20-24 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vatten	**Ingen vattenskål**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Parvis**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Adelphobates castaneoticus är en liten pilgiftsgroda på 18-23 mm från nos till kloak. Honorna är ungefär 2,5 mm större än hanarna. Ryggen är slät och blänkande svart med fläckar och streck i vitt eller gula nyanser, och buken är mörkgrå till svart med samma ljusa teckning. Det sitter en tydlig gul eller orange fläck där frambenet möter kroppen, och två motsvarande fläckar vid varje knä på bakbenet. När grodan sitter stilla smälter knäfläckarna samman till en stor fläck. En ytterligare fläck på undersidan av underbenet syns bara underifrån.

Arten beskrevs 1990 av Janalee Caldwell och Charles Myers som *Dendrobates castaneoticus* och är typart för släktet *Adelphobates*. Artnamnet kommer av latin castanea, kastanj, och syftar på paranöten, som i Brasilien kallas castanha-do-pará. Systerarten är *Adelphobates quinquevittatus*, som lever längre västerut, och arten är också nära släkt med *Adelphobates galactonotus*, som är betydligt bättre känd i fångenskap.

Arten hålls bara sällan, och kunskapen om dess skötsel är sparsam. Brasilien tillåter inte export av arten. Livslängd och temperament är inte dokumenterade; livslängden i faktarutan är en uppskattning.

Pilgiftsgrodor bildar inte själva sitt gift utan tar upp alkaloider från bytesdjur i naturen. Styrkan hos *A. castaneoticus* är inte dokumenterad, och hudgiftigheten är satt till mild utifrån de närmaste släktingarna. Uppfödda djur som matas med bananflugor och hoppstjärtar har inget nämnvärt gift. Tvätta ändå händerna före och efter kontakt med terrariet.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

Utbredning och livsmiljö

Adelphobates castaneoticus finns bara i regnskogen i centrala Brasilien, i delstaten Pará. Typlokalen är Cachoeira Juruá vid floden Xingu. Utöver det är arten känd från Taperinha omkring 300 km åt nordväst och från Tapajós-skogen vid Santarém. Fyndplatserna ligger långt från varandra, och arten är förmodligen mer utbredd än fynden visar.

Arten förekommer i flera skyddade områden, bland annat nationalskogarna vid Altamira och Tapajós och Cristalino-parken. Den räknas som vanlig inom sitt område, och beståndet verkar stabilt. Hoten är skogsavverkning, omvandling av skog till jordbruksmark och skogsbränder.

> **Naturlig utbredning:** Brasilien.

LIVSMILJÖ

Adelphobates castaneoticus lever i regnskog i låglandet och är dagaktiv. Den håller till i lövlagret på skogsbotten och klättrar bara lite upp i låg vegetation. Födan består av myror, termiter och andra små leddjur.

Klimatet i utbredningsområdet är tropiskt varmt och fuktigt med små skillnader mellan dag och natt och en torrare period en del av året.

Arten är knuten till paranötsträd. Nötternas hårda kapslar faller till marken, där agutier och andra djur bryter upp dem för att komma åt fröna. De tomma skalen blir liggande och fylls med regnvatten. Där kan grodynglen växa upp, men också i vattenfyllda trähål och stubbar. Vattensamlingarna är små och kortvariga och delas med larver av insekter och andra groddjur, så grodynglen är rovdjur som äter mygglarver, mindre grodyngel och växtmaterial.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Adelphobates castaneoticus*. Arten lever i lövstreet på skogsbotten i ett varmt och fuktigt låglandsklimat. Temperatur och luftfuktighet är lånade från systerarten *Adelphobates quinquevittatus*, och uppgifterna om avel från den betydligt bättre kända *Adelphobates galactonotus* och från *A. quinquevittatus*.

Två vuxna djur kan hållas i ett terrarium på minst 45 × 45 × 45 cm. Arten är liten och lever på marken, så golvytan är viktigare än höjden. Använd ett levande, planterat terrarium med dräneringslager, fiberduk, fuktigt bottensubstrat och ett tjockt lövlager överst. Lövlagret är grodans eget levnadsområde, och det ska ligga så tjockt att djuren kan gömma sig under det.

Ge flera skuggiga gömslen av kork, rötter och växter. Se till att ventilationen är god, och täta alla springor, för grodorna är små. Låt terrariet köra igång, och bygg upp en stam av hoppstjärtar och gråsuggor innan grodorna flyttar in.

Håll inte olika arter tillsammans. Eftersom temperamentet är okänt är det klokt att ha ett extra, inkört terrarium redo för att skilja djur åt.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten

TEMPERATUR

Dagtemperaturen ska ligga på 24-27 °C, och på natten sjunker den 3-4 °C, till 20-24 °C. Svängningen över året ska vara liten, 1-2 °C. Det stämmer med låglandsklimatet i Pará.

Det ska inte finnas någon varm solplats och ingen värmelampa. Värme är den största faran för små grodor i slutna terrarier, och temperaturer över omkring 28 °C är farliga. Mät temperaturen i grodornas höjd, och se till att terrariet kan kylas på sommaren, till exempel med ventilation eller en svalare placering.

Någon vinterdvala är inte känd. På vintern kan terrariet hållas lite torrare, men det ska alltid finnas fuktiga gömställen.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten ska ligga på omkring 70-80 % mitt på dagen och nära 100 % morgon och kväll, och lövlagret och substratet ska vara fuktiga hela tiden. Spraya en eller två gånger om dagen med regnvatten eller osmosvatten, eller använd ett regnsystem och en dimmaskin på timer. Se till att det finns ventilation, så att luften inte blir stillastående och så att växterna inte blir genomblöta under längre perioder.

En period med lite mindre sprayning följd av kraftig sprayning efterliknar växlingen mellan torrtid och regntid och kan sätta igång förökningen. Låt aldrig löv och gömställen torka ut: små grodor torkar snabbt.

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Någon vattenskål behövs inte, om man inte vill ha avkomma. Grodorna får sin fukt från sprayningen och det fuktiga lövet. Groddjur tar upp vatten och ämnen genom huden, så använd bara regnvatten eller osmosvatten till sprayning, och undvik rengöringsmedel och tvål i terrariet.

För avel kan man ställa in små, släta vattenbehållare som liknar de vattenfyllda nötterna i naturen: ett kokosskal, en liten keramikkopp eller en filmburk med 2-5 cm vatten. Håll vattnet rent, och byt det regelbundet. Grodynglen äter varandra, så varje behållare ska bara ha ett grodyngel.

LJUS OCH UVB

Ge 10-12 timmars ljus per dag med lysrör eller LED för växterna. I naturen lever arten i skuggan under trädkronorna, så ljuset ska ge växterna tillräckligt för att växa utan att värma upp terrariet. Det är inte dokumenterat att arten behöver UVB; svagt UVB är valfritt. Se till att det finns gott om skugga, så att grodorna själva kan välja.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

A. castaneoticus lever i naturen av myror, termiter och andra små leddjur. I fångenskap utfodras den med hoppstjärtar, små bananflugor och små gråsuggor. Vuxna djur tar också lite större bananflugor (*Drosophila hydei*) och små syrsor, men börja med de minsta foderdjuren.

Utfodra varannan till var tredje dag, så många foderdjur som grodorna äter på ett par timmar. Ta bort foder som inte har ätits upp, så att det inte stressar grodorna. Damma foderdjuren lätt med ett kalktillskott och då och då med ett vitamintillskott. Ha egna foderkulturer, så att det alltid finns friska djur.

Ungar utfodras varje dag med hoppstjärtar och de minsta bananflugorna. Det finns inga fasta foderscheman för arten, så följ djurens vikt och form: en rund, men inte fet, groda är frisk.

BETEENDE OCH HANTERING

A. castaneoticus är dagaktiv och lever mest på skogsbotten. Temperament och revirbeteende är inte dokumenterade, men *A. galactonotus* kan bli aggressiv mot artfränder när den blir könsmogen. Håll därför högst ett par, och ha ett extra terrarium redo för att kunna skilja djur åt.

Hanen har en strupsäck och kallar under parningstiden; hur lätet låter är inte dokumenterat. Grodor bör så långt möjligt inte hanteras: huden är tunn och känslig, och hanteringen stressar djuren. När terrariet ska rengöras flyttas grodorna med en ren plastbägare i stället för med handen. Tvätta alltid händerna före och efter.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Honorna är omkring 2,5 mm större än hanarna, och bara hanen har strupsäck. Ett kallande djur är en hane, och ett djur som lägger ägg är en hona, så könet bestäms bäst utifrån beteende över tid. Arten kan bli könsmogen efter 5-7 månader. Börja gärna med flera ungar, så att chansen att få båda könen ökar.

PARNING

Parningen är inte beskriven i detalj för arten. Hos *A. galactonotus* kallar hanen och leder honan till ett gömt ställe där äggen läggs. En lite torrare period följd av kraftig sprayning kan sätta igång förökningen; gå aldrig så långt att grodorna torkar ut. Avel i fångenskap är sällsynt.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Äggen läggs på marken, och hanen vaktar dem. Antalet per läggning är inte dokumenterat; hos *A. galactonotus* är det 4-8 ägg. Efter kläckningen bär hanen grodynglen till små, tillfälliga vattensamlingar, i naturen vattenfyllda paranötsskal, trädhål och stubbar.

Grodynglen är rovdjur och äter myggalarver, mindre grodyngel och växtmaterial, så varje grodyngel måste ha en egen behållare. Mata med fiskfoder, myggalarver och alger. Vattnet ska vara rent och ha samma temperatur som terrariet. Yngelvård utöver vaktning och transport är inte dokumenterad.

METAMORFOS

Kläcktid och larvtid är inte dokumenterade för arten. Hos systerarten *A. quinquevittatus* kläcks äggen efter 10-14 dagar, och hos *A. galactonotus* varar larvtiden 60-90 dagar. I naturen utvecklas grodynglen snabbt, eftersom vattensamlingarna torkar ut, så larvtiden kan vara kortare.

När frambenen kommer fram ska grodynglet ha grunt vatten och lätt tillgång till land via en sluttande kork- eller barkbit. Flytta det till ett fuktigt, inkört uppfödningsterrarium när svansen nästan är resorberad.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nymetamorfoserade ungarna är mycket små. Håll dem i ett litet, inkört terrarium med fuktigt löv och många gömställen, och ge dem hoppstjärtar varje dag; efter omkring en vecka tar ungar av systerarten också de minsta bananflugorna. Kalk- och vitamintillskott ges några gånger i veckan. Tillväxt och tidpunkt för omplacering är inte dokumenterade för arten. Håll ungarna skilda från vuxna djur, och sätt dem först tillsammans med andra när de nästan är fullvuxna.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

Hälsa och vanliga misstag

Någon sjukdomslista för arten är inte dokumenterad, så skötseln följer det som gäller pilgiftsgrodor i allmänhet. De viktigaste fallgroparna är:

- Överhettning. Temperaturer över omkring 28 °C är farliga. Mät temperaturen i grodornas höjd.
- För torrt terrarium. Små grodor torkar snabbt. Spraya dagligen, och håll lövlagret fuktigt.
- Brist på kalk och vitaminer. Damma foderdjur från kulturer med ett tillskott.
- Stress och aggression. Skilj djur åt vid jagande och brottning.
- Dåligt vatten och orena redskap. Använd rena redskap, och byt vatten i yngelbehållare ofta.

Kontakta en veterinär med kunskap om groddjur om en groda slutar äta, tappar vikt, sitter slö eller har sår eller missfärgad hud. Håll nyinköpta djur åtskilda i 30-45 dagar.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.